

Posudek vedoucího diplomové práce - akademický rok 2020/2021

Autor: Nikola Štěpánková **Forma studia:** denní **Obor:** navazující magisterské studium Historie

Název práce: Proměna života na venkově ve vybraných obcích pardubického a chrudimského okresu (1945–1960)

Vedoucí DP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent DP: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph. D.

Diplomová práce Nikoly Štěpánkové zkoumá proměny života na východočeském venkově v prvních patnácti poválečných letech se záměrem blíže poznat důsledky kolektivizace a dodatečného zprůmyslnování venkova na život vesničanů zejména za první a druhé pětiletky. Autorka si vybrala čtyři obce v pardubickém a chrudimském okrese tak, aby reprezentovaly typologicky odlišná venkovská sídliště a s rozdílnou hospodářskou charakteristikou. Konkrétně se jedná o obce Býšť a Ostřešany na Pardubicku a Bojanov a Prachovice na Chrudimsku. Poznatky získané vývoje jednotlivých obcí autorka poté porovnávala, aby tak odhalila rozdíly mezi nimi i jejich příčiny. Nebyla to jen kolektivizace venkova, která razantně proměňovala doposud existující vlastnické vztahy a v důsledku toho i způsob práce a života rolníků, ale také vliv regionálních průmyslových závodů, jejichž stálá potřeba pracovní síly vedla ke zvyšování počtu kovorolnictva z řad sociálně chudších skupin venkovanů. V zásadě změněných politicko-společenských poměrech se prosazovalo řešení, vycházející vstříc odchodu části venkovanů do průmyslu a potřebě výrazněji využít ženské práce ve vznikajících družstvech. Vyjasnění procesu budování mateřských škol a žňových útulků a různé aspekty výstavby a modernizace obcí na bázi státních investičních programů včetně elektrifikace jsou předmětem dvou hlavních kapitol zaměřených na čtyřicátá a padesátá léta. Bc. Štěpánková se s ohledem na úlohu komunistické propagandy snažila rovněž odhalit proměny společensko-kulturního života v jednotlivých obcích a neopomněla ani problematiku sportovního vyžití a činnost sportovních oddílů pracujících jak s dospělými, tak s mládeží.

Diplomová práce je založena na studiu archivní dokumentace uložené ve fondech SOA Zámorsk, SOkA Pardubice a SOkA Chrudim a dále na studiu odborné literatury k problematice proměn venkova v období socialistické výstavby, regionálního tisku a statistik. Autorčina úvaha využít metody orální historie vzala za své v důsledku pandemie covidu-19, která nedovolila navštěvovat vytypované pamětníky a provádět s nimi cílené rozhovory.

Práce kombinuje v rozvržení textu tematický a věcný přístup. Po úvodu, zahrnujícím všechny klasické složky včetně důkladného rozboru pramenů a využití literatury, představení obsahu práce a informací o využitých metodách výzkumu následuje text seznamující s výzkumem vybrané tematiky ve třech kapitolách, které jsou opět členěny podle správního principu (vybrané obce), dále tematicky a časově. První kapitola prezentuje situaci v jednotlivých vybraných obcích po subkapitolách a zaměřuje se výrazně na jejich hospodářsko-sociální parametry. Druhá a třetí kapitola jsou vymezeny časově jednak obdobím předúnorovým, jednak obdobím výstavby socialismu a vnitřně jsou členěny tematicky případně znovu i podle obcí (třetí kapitola) do tří podkapitol. V druhé kapitole o letech 1945–1948 se autorka věnuje poválečným modernizačním změnám, proměnám v řadách venkovanů ovlivněných politickými událostmi předúnorového období a využití volného času a práci spolků. Třetí kapitola o letech 1949–1960, nejdělsí ze všech, pojednává nejprve o modernizaci obcí a úloze brigád při jejich realizaci za nového společensko-politického systému a konkretizuje je podle vybraných obcí. Další subkapitola je věnována opět obyvatelstvu a zabírá

několik aspektů (vztah lidí ke kolektivizaci; získávání pracovní síly pro průmysl a stav občanské vybavenosti a její zlepšování). V poslední podkapitole třetí kapitoly dostává prostor využití volného času, oficiální oslavy květnových svátků, činnost ženských a mládežnických organizací, práce sportovních oddílů a kulturní vyžití. V závěru práce autorka porovnává své hypotézy týkající se možných rozdílů způsobených velikostí obcí, jejich vzdáleností vůči větším městům, bonitou zemědělské půdy a naopak relativní nižší její úrodností se získanými výsledky. Je patrné, že některé hypotézy se potvrdily, jiné naopak nikoliv. A hlavně se nepotvrdilo, jak autorka píše, „že by jeden ze stanovených rozdílů mezi obcemi byl zcela dominantní pro všechny aspekty“ (s. 99).

Práce je doplněna seznamem pramenů a literatury (archivní inventáře jsou mylně zahrnuty do seznamu literatury), poskytuje přehled z využitých internetových zdrojů a obsahuje seznam zkratk. Bohatý poznámkový aparát nevykazuje větší nedostatky; potvrzuje systematické výzkumné úsilí a pečlivost při komparaci získaných dat. Text diplomové práce splňuje potřebné stylistické a jazykové nároky (drobné překlepy lze pominout); je napsán poměrně čtivým slohem, ačkoliv téma samo o sobě nenabízí příležitost k většímu literárnímu rozmachu.

Diplomovou práci Bc. Štěpánkové hodnotím práci pozitivně; vykazuje potřebné odborné nároky kladené na závěrečnou absolventskou práci magisterského studia a tak ji mohu bez výhrad doporučit k obhajobě, přičemž navrhuji hodnocení ....

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

V Praze 24. května 2021